

XIX. YÜZYILDA KIRŞEHİR'E YERLEŞTİRİLEN NOGAY MUHACİRLERİ (1861-1863)

Ahmet GÜNDÜZ*

ÖZET

Bu makalede, Nogay adının anlamı, bu adın nereden geldiği açıklanarak Nogay Hanlığı hakkında kısa bilgiler verilmektedir. XIX. yüzyılda Rusya'nın Karadeniz'in kuzeyinde yayılcı politikası sonucunda Osmanlı Devleti'ne göç eden Nogaylar Adana, Halep, Suriye ve Konya'ya yerleştirilmiştir. Gelen muhacirlerin bir kısmı da o dönemde idari yönden Konya Eyaletine bağlı olan Kırşehir'e iskân edilmiştir. Kırşehir'e gelen Nogayların karşılaştıkları problemler, devletin ve halkın gelen bu insanlara yapmış oldukları yardımlardan bahsedilmektedir.

Sonuç kısmında ise günümüzde Kırşehir'de nerelerde yaşadıkları hakkında bilgiler verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Rusya, Nogaylar, Göç ve Kırşehir

XIX. CENTURY EMIGRANTS NOGAI PLACED KIRŞEHİR (1861-1863)

ABSTRACT

In this article, the meaning of the name of Nogai, explaining the origin of this name is given a brief description of the Nogai Khanate. XIX. As a result of the expansionist policy of Russia'a Black Sea North of the century, who emigrated to the Otoman Empire Nogais Adana, Aleppo, Syria, and placed in Konya. Some of the refugees from the province of Konya that is connected to the administrative structure of that period have been settled Kırşehir. Kırşehir problems faced by the Nogai, the state and the people have done to these people from the benefits mentioned.

Provides information on where they live at the conclusion of the present Kırşehir.

Keywords: Ottoman Empire, Russia, Nogai, Migration and Kırşehir

---

* Yrd. Doç. Dr., Ahi Evran Ü. Eğt. Fak. İÖ Böl. Sosyal Bilgiler Öğrt. El-mek: ahmetgunduz23@gmail.com

Giriş

Nogay adı

Nogay kelimesinin Moğolca “it” anlamına gelen bit totemistik “Nohol” kelimesinden geldiği düşüncesi genel bir kanaat halindedir¹. Nogay adının bir kavim adı olarak kullanılmaya başlaması konusunda farklı görüşler bulunmak- tadır. Kıpçak grubuna bağlı olan Nogayların Moğol kabilelerinden biri olan Mangıtlar’dan geldiği belirtildiği gibi, Uz ve Peçenek Türk boylarından da geldikleri tahmin edilmektedir². Fakat araştırmacıların çoğunluğu Nogay isminin Cengiz Han’ın büyük torunu Nogay’dan geldiğini belirtmektedirler³.

Nogay kimdir?

Cuci’nin oğlu⁴, dolayısıyla Cengiz Han’ın büyük torunu olan Nogay Karadeniz’in kuzeyinde kurulmuş olan Altın Orda Devleti yönetiminde söz sahibi olan bir tümen beyidir. Annesi cariyeye olduğundan dolayı yasaya göre “han” olamamıştır.

Nogay, Don nehri ile Dinyper (Özü) nehirleri arasındaki topraklarda büyük nüfuz kazanmış ve Altın Orda Hanlarından Berke Han’ın ölümünden sonra bağımsız bir han gibi hareket etmiştir. 1259-1299 yılları arasında ortalama 40 yıla yakın Altın Orda Devleti’nin mukadderatına hâkim olmuştur. Komşu yabancı devletlerle bir takım ilişkiler kurduğu gibi Altın Orda Devleti’nin içerisinde meydana gelen taht mücadelelerinde de rol oynamıştır. Rus prensleri arasında nizami sağladığı gibi, 1285’de Kıpçak ülkesinde kıtlık başlayınca Lehistan ve Macaristan’a akınlar düzenlemiş, hatta Bulgaristan’ı kendisine bağlamıştır. Altın Orda Devleti’nin taht kavgalarına da müdahale eden Nogay, Tula Buğa’ya karşı Tokta’yı 1290’da tahta çıkarmıştır. 1290-1312 yılları arasında Altın Orda tahtında bulunan Tokta, Nogay’ın etkisiyle birçok Nogay beylerini öldürmüştür. Nogay’ın himayesinde Altın Orda tahtına geçen Tokta (Tohtu), Nogay ile anlaşmazlığa düşünce kendisiyle uzun bir mücadeleye girişmiş, neticede 1299’da Kafkasya Dağları önündeki “Kökenlik” denilen yerde Nogay’ın ordusunu yok etmiş, Nogay da savaş alanında öldürülmüştür⁵. Şahıs olarak Nogay’ın başarıları, büyük olmakla beraber devlet içinde devlet gibi hareket etmesi Altın Orda Devleti’nin iç mücadeleler sonucunda zayıflamasına neden olmuştur⁶. Nogay tarihte, özellikle Altın Orda-İran savaşında 1252-1269 tarihinde kazandığı zaferle ve Mısırlılarla kurduğu münasebetlerle adından bahsettirdiği görülmektedir⁷.

¹ Nesrin Güllüdağ; “Nogay Türkleri”, **Türkler Ansiklopedisi**, C.XX, 1999, s.557-564.; Hilmi Bayraktar; “Kırım Savaşı Sonrası Adana Eyaleti’ne Yapılan Göç ve İskânlar (1853-1861)”, **Bilig**, S.45, Bahar, 2008, s.46.

² Osman Bavbek ; “Nogay Türkleri”, **Türk Kültürü**, Mart,1986, S.275, s.160.

³ Mehmet Alparç; “Dünden Bugüne Kafkasya’da Nogaylar”, **Tarih Boyunca Balkanlardan Kafkaslara Türk Dünyası Semineri**, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırmaları Merkezi, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1996, s.197-198.

⁴ **Cuci**: Cengiz Han’ın büyük oğludur. Cengiz Han’ın imparatoriçesi ve ilk karısı **Börte**’den 4 çocuğu olmuştur. **Cuci** (D. **1185** - **1227**), **Çağatay** (? - **1242**), **Ögeday** (? - **1241**), **Tuluy** (D. **1190** - Ö. **1232**). Cengiz Han’ın Börte’nin dışındaki diğer eşlerinden birçok çocuğu olmuştur ama onlar yerini almaktan muaf tutulmuşlardır. Ayrıca Cengiz Han’ın kız çocuklarının kaç kişi olduğuna dair bir bilgi yoktur. Bkz: http://tr.wikipedia.org/wiki/Cengiz_Han#.C3.87ocuklar.C4.B1_16_Subat_2012.

⁵ O.Bavbek; Nogay Türkleri, s.161.

⁶ <http://www.isimsizsevda.com/forum/tarihimiz/nogaylar-nedir-nogaylar-hakkında-bilgi-nogay-tarihi> 30.10.2011.

⁷ Abdülkadir İnan; “Nogay”, **Türk Ansiklopedisi**, C.XXIV, s. 309.; Bkz: <http://www.nogay.org.tr/nogaysiyasitarih.asp> 16 Şubat 2012. “1252-1269 yılları boyunca Kafkaslar-Ötesi’ne, İran’daki İlhanlılar Devleti hükümdarı Hülâgü Han ve sonrakiler üzerine bir kaç kez akın ve askeri sefer yapmıştır. Bu arada Berke Han ile birlikte Mısır’da kurulan Memluk Türk Devleti hükümdarı Sultan Baybars ile siyasi münasebetlerle bulunarak yazışmalar yapmıştır ”.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/1 Winter 2012

Nogay'ın idaresinde toplanmış olan boylar ölümünden sonra onun adıyla anılmaya başlamışlar, Altın Orda Devleti'nin (1223-1502)'de yıkılmasıyla da Nogay Hanlığı adı altında birleşmişlerdir. Başkenti Saraycık olan bu hanlığın sınırları İdil Nehri'nden Balkaş Gölü'ne, Hazar Denizi'nden Aral Gölü'ne kadar uzanmaktadır. Birçok Türk boyunun yaşadığı bu hanlık içerisinde yönetimde söz sahibi olanlar Nogaylardır⁸.

1552-1557'de Kazan ve Astrahan hanlıklarının Rus hâkimiyeti altına girmesinden sonra Nogay Hanlığı da kendi içerisinde bölünmüştür. Kafkasya'nın kuzeyinde bulunanlar Küçük Orda, Emba Gölü civarında yaşayanlara Altıul (Altıoğul) Ordası, İsmail Han'ın idaresinde kalanlar ise Büyük Nogay Ordası adı altında birleşerek ar IV. İvan'ın hâkimiyeti altına girmişlerdir (1555-1557). Küçük Orda Nogayları üzerinde Rus nüfuzu ancak 18. yüzyılın 2. yarısından sonra başlamış, bunlar Kazaklar tarafından batıya doğru göç etmeye zorlanarak Bucak Ordası, Yedisan Ordası, Camıboyluk Ordası, Yedikul, Azak ve Kuban gibi bölümlere ayrılmış ve Kırım Hanlığı'na tabi olmuşlardır. Bunların önemli bir kısmı Osmanlı Devleti'ne göç ederek Anadolu'da iskân edilmiřlerdir⁹. Kendileri hakkında bilgi vermeye çalıştığımız bu Türk topluluğu Kuzey Kafkasya, Kırım, Romanya, Astrahan ve Türkiye'de Nogay adı ile Türkistan'da özellikle Buhara ve Hive'de Mangıt adıyla bilinmektedirler¹⁰.

Osmanlı-Rus-Nogay Münasebetleri

Rusların 1552'de Kazan Hanlığı'nı 1556'da Astrahan Hanlığı'nı işgal etmesiyle Orta Asya'ya doğru Rus yayılmacılığın başlangıcı olmuştur. Çariçe II. Katerina döneminde başlayan ve 1768-1774 yılları arasında 6 yıl süren Osmanlı-Rus Savaşı'nın sonunda Osmanlıların ağır bir yenilgiye uğraması Rus yayılmacılığını hızlandırmıştır. Altı (6) yıllık savaş sonunda imzalanan 1774 Küçük Kaynarca Anlaşmasıyla Kırım kaybedilmiştir. Kırım'ın kaybedilmesiyle ilk önce Kafkaslar ardından Orta Asya için bir dönüm noktası olmuştur. 1783'de Kırım'ın Ruslar tarafından ilhak edilmesiyle Deşt-i Kıpçak'ın kapıları da Ruslara açılmıřtır¹¹. 1853-1856 Osmanlı-Rus Savaşı (Kırım Savaşı) esnasında Kırım Tatarları, Nogaylar ve diğer Kafkas halklarının Osmanlı Devleti'nden yana tavır koymasına üzerine Rusların bu bölge üzerinde daha etkili bir şekilde faaliyete girişmelerine sebebiyet vermiştir.

Özellikle bölgeyi Ruslaştırmak amacıyla bir yandan bölgenin asıl sahibi olan Türklere aşırı vergi yüklenmiş, topraklarına el konularak fakirleşmesini sağlamıştır. Diğer yandan bu bölgeye Rus kökenli insanları iskân etmeye başlayarak bölge Ruslaştırılmaya bařlanmıřtır¹². 1854'de Rusların Karadeniz kıyısında oturan tüm Müslümanları i bölgelere göç ettirmek istemesi¹³ üzerine katliamdan korkan bölge halkı kitleler halinde göç etmeye başlamıştır. Kırım Savaşı ve sonrasında başlayan Çerkez, Tatar ve Nogayların çoğunluğunun Adana, Halep, Suriye ve bir miktarı da Konya'ya sevk edildiği bilinmektedir¹⁴. 1856'da başlayan göçlere rağmen 1860'a kadar gelen göçmenlerin sorunlarının halledilebileceği bir teşkilat oluřturulmamıřtır¹⁵.

İşte yapmış olduğumuz bu çalışmada Kırşehir'e yerleştirilen ve günümüzde de hala yaşamaya devam eden Nogaylar ve yaşadıkları yerler hakkında bilgi verilecektir.

⁸ O.Bavbek; Nogay Türkleri, s.161.

⁹ <http://www.gozlemci.net/2470-nogay-hanligi.html> 30.10.2011.

¹⁰ O.Bavbek; Nogay Türkleri, s.160.

¹¹ Hayati Bice; **Kafkasya'dan Anadolu'ya Göçler**, TDV Yayınları, Ankara,1991, s.43.

¹² Rafik Seferov Firuzoğlu; "Kırım ve Kafkasya'dan Osmanlı İmparatorluğu'na Göçler", **Osmanlı**, C.IV,1999, s. 687-697.; Ethem Terzi Gözaydın; **Kırım: Kırım Türklerinin Yerleşmeleri ve Göçmeleri**, İstanbul, 1948, s. 82-83.

¹³ R.S. Firuzoğlu;**Kırım ve Kafkasya'dan ...**, s.687-696.

¹⁴ Ahmet Cevat Eren; **Türkiye'de Göç ve Göçmen Meseleleri Tanzimat Devri, İlk Kurulan Göçmen Komisyonu, ıkarılan Tüzükler**, Nurgök Matbaası, İstanbul, 1996, .96-113.

¹⁵ A.C.Eren; **Türkiye'de Göç ...**, s.39.

Kırşehir Hakkında Kısa Bilgi

Kırşehir, İç Anadolu bölgesinin Orta Kızılırmak bölümünde yer almaktadır. İlin toprakları Doğu ve Güneydoğuda Nevşehir, Aksaray, Niğde, Batı ve Güneybatısında Ankara, Kuzeybatıda Kırıkkale, Kuzey ve Kuzeydoğusunda ise Yozgat illeriyle komşudur.

Kırşehir'in yerleşim yerine baktığımızda bu bölgeye zaman içerisinde farklı isimler verildiği görülmektedir. Hititlerin Akuva Seruvana yani Suşehri, Yunanlılar ve Romalılar Chamanen, Mokissos, Parnossos, Bizanslılar Justinianopolis, Selçuklular ise Kırşehir ve bir ara Gülşehri adını verdikleri görülmektedir¹⁶. Cumhuriyet devrinde ise Kırşehir olarak bilinmektedir. Kızılırmak'ın kucakladığı verimli topraklarda doğudan batıya, kuzeyden güneye giden yollar üzerinde bulunan Kırşehir'in tarihi önemi özellikle kültürel açıdandır¹⁷. Kırşehir'in yazılı tarihi Hititler ile başlamakla beraber bu dönemdeki adı hakkında hiçbir bilgi bulunmamaktadır. Kırşehir bu dönemde önemli bir Hitit merkezidir. Böyle olmakla birlikte buradaki yerleşmenin adına Boğazköy metinlerinde rastlanmamaktadır. Hititlerden sonra bu bölgede sırasıyla Frigler, Persler, Yunanlılar (Kapadokya Krallığı), Romalılar ve Bizanslılar Kırşehir'de hüküm sürmüş devletlerdir¹⁸. 1071 tarihinden sonra bütün Anadolu tarihinde olduğu gibi Kırşehir tarihinde de bir Türk-İslam devri başlamıştır.

Kırşehir XVI. Yüzyılda (M.1512-1593) Karaman Eyaleti'ne bağlıdır. Karaman Eyaleti Paşa sancağı olan Konya'nın dışında Niğde, Aksaray, Beyşehir, Kırşehir, Kayseri ve Akşehir sancaklarından meydana gelmektedir¹⁹.

1831 Nüfus sayımında da Karaman eyaletine bağlı görünmektedir²⁰. 1867 Vilayet Nizamnamesi'ne göre Konya vilayetinin Niğde sancağına bağlıdır.1877 devlet salnamesine göre Kırşehir sancak olmuş, Konya vilayetinden alınarak Ankara vilayetine verilmiştir²¹.1921 yılında bağımsız mutasarrıflık²², 1924 tarihinde il olmuş, 1954 yılında ilçe haline getirilerek Nevşehir'e bağlanan Kırşehir 1957 yılında tekrar il olmuştur²³. Günümüzde Kırşehir ili Mucur, Boztepe, Çiçekdağı, Akpınar, Kaman ve Akçakent olmak üzere 6 ilçeden meydana gelmektedir.

Kırşehir'e yerleştirilen Nogay muhacirleri halk arasında Tatar olarak bilinmektedirler. Halk arasında her ne kadar Tatar olarak söylene de belgelerde Nogay muhacirleri tabirinin kullanıldığı görülmektedir. Örneğin; Nogay muhacirlerinden olup Konya dâhilinde Kırşehir canibine gönderilmiş olan şekilde geçmektedirler²⁴.

Kırşehir'e Gelen Muhacirler ve Yaşanan Problemler

H.1277 (M.1861) tarihinde Kafkasya'dan çıkarılan Nogayların bir kısmı Kırşehir'e yerleştirilmişlerdir. Örneğin; Nogay muhacirlerinden ve Çanboyluk kabilesinden olup ilk önce hava muhalefetinden dolayı İzmit sancağının Kandıra kazasına çıkmış olan 96 nüfus Konya eyaleti dâhilinde bulunan Kırşehir kazasında kabileleri nezdinde iskân olunmalarını talep ederek dilekçe yazmışlardır²⁵. Gelen muhacirler talimat gereğince göçmen kabul edebilecek köylere 3'er 5'er hane şeklinde yerleştirilmeye çalışılmış ise de, muhacirlerin bu iskân şeklini pek beğenmedikleri anlaşılmaktadır. Örneğin; Nogay muhacirlerinin münasip köylere 3'er 5'er hane yerleştirilerek icra-

¹⁶ Cevat Hakkı Tarım; **Tarihte Kırşehir-Gülşehri ve Babailer-Ahiler-Bektaşiler**, 3.Baskı, İstanbul, 1948, s.6.

¹⁷ Cevat Hakkı Tarım; **Kırşehir Tarihi Üzerine Araştırmalar I**, Kırşehir Vilayet Matbaası, 1938, s.6.

¹⁸ Yazar Yok; "Kırşehir Madd.", **Yurt Ansiklopedisi**, C.VII, 1983, s.4909.

¹⁹ Mustafa Nuri Paşa; **Netayicü'l-Vukuat**, (Sadl. Neşet Çağatay), C.I-II, Ankara,1992.

²⁰ Enver Ziya Karal; **Osmanlı İmparatorluğu'nda İlk Nüfus Sayımı**, Ankara,1997,s.113-114.

²¹ **Yurt Ansk.** s.4913.

²² Pars Tuğlacı; **Osmanlı Şehirleri**, İstanbul, 1985,s.214.

²³ www.oyderkirsehirililer.org.tr 19.10.2011

²⁴ A.MKT. MHM;232, 70.19,s.1278.

²⁵ A.MKT. NZD;353,21, 09.Za.1277.

Turkish Studies

yı iskânları talimat gereğince bunların bir kısmı Niğde sancağındaki köylere tevzi ve taksim olunmak üzere gönderilmiş iseler de bunlar kendilerini misafir olarak gördüklerinden dolayı Kırşehir'de bulunanlar köylere gitmeyi istememektedirler. Kırşehir'e gelenler daha çok merkezde bulunan medreselerde ve hanlarda kalmayı tercih etmektedirler²⁶. Hatta şehir merkezindeki medreseler ve hanlarda kalan muhacirler şehir meclisine davet edilerek köylerde ikamet etmelerine dair kendilerine emir verildiği hatırlatıldığı halde, muhacirlerin köylere gitmemek için direndikleri görülmektedir. Kendilerine köylerde iskân olunmaları gerektiğini söyleyen görevlilere “bizleri katl ve tard eylemiş olsanız dahi biz birbirimizden ayrılıp köylere gidemeyiz. Bizlere yerleşeceğimiz bir yer gösterin” şeklinde talepte buldukları yetmezmiş gibi, başka şehirlerde ikamet eden 29 hane muhacirin ahalileri gidip Bor kazasında, Ereğli'de ve sair yerlerde olan kabilelerini dahi bir taraftan getirerek birlikte kaldıkları görülmektedir. Bu durum görevlileri rahatsız etmektedir. Bu konu belgelerde bunların şehir içerisinde ikamet eylemeleri hiçbir şekilde uymayacağından “icab-ı icrasına bakılması” gerektiğinden bahsedilmektedir²⁷.

Kafkasya'dan gelen muhacirlerin kendi aralarında lider olarak gördükleri/seçtikleri kişiler bulunmaktadır. Bu kişiler “hoca” lakaplı olup muhacirleri iskân konusunda olsun veya yevmiye konusunda olsun Osmanlı memurlarına karşı kıskırtmaktadırlar. Örneğin; muhacirin-i merkuma reislerinden olup hareket-i hod-serâne ile iskânı kabul etmeyerek Konya'da ikamet eylemekte bulunan Cuma Kiş Hoca ile takımları gelen muhacirleri kıskırtarak ve kandırarak yerleştirildikleri mahallerden başka yerlere gitmelerine sebebiyet vermektedirler. Ayrıca bahsi geçen kişilerin hilaf-ı talimat-ı seniyye yevmiye talep ettikleri, verilmediği takdirde İstanbul'a (Dersaadet'e) gideriz²⁸ şeklinde tehditkâr tavırlar içerisine girdikleri görülmektedir. Gelen muhacirlerin iskânında şu şekilde bir yol takip edilmektedir. İlk önce gelenler şu veya bu şekilde yerleştirilmektedirler. Daha sonra gelenler ise misafir olarak kendilerinden önce gelenlerin yanlarına geçici olarak yerleştirildiği görülmektedir. Örneğin; Nogay muhacirlerinden Canboyluk kabilesinden olup Konya'ya gönderilen 100 hanenin iskânları henüz gerçekleştirilmemiş, hatta yevmiyeleri dahi verilmediğinden dolayı zaruret ve sefalete düşmüşlerdir. Bunun üzerine kadı Rıza Efendi, Seyyid Mehmet ve Hacı Bey Gazi adındaki şahısların dilekçesi üzerine, muhacirlerin bir kısmı Konya'da bulunan akrabalarının yanına yerleştirilmişlerdir²⁹. Osmanlı Devleti'nin gelen muhacirlere yevmiye vermekte zorlandığı görülmektedir. Çünkü halktan toplanan iane ve servet sahiplerinin yapmış oldukları yardımlarla muhacirlerin yevmiyelerinin verildiği görülmektedir³⁰. Anadolu'ya gelen muhacirlerin hemen hemen tümü başlarında birer hocaları olduğu halde gelmektedirler. Örneğin; Nurlu Ali Hoca ve diğerleri³¹, İslam Mirza takımı³², Abdülmelik Hoca Efendi³³, Cuma Kiş Hoca ve takımı³⁴, Polad Hoca³⁵, Hoca İdris Efendi takımı³⁶ isimlerini taşımaktadırlar.

Osmanlı Devleti'nin gelen muhacirleri iskân etmekte sıkıntılı olduğu görülmektedir. Muhacir geleceği belli olmasına rağmen gelenleri yerleştirmek için belli bir planının olmadığı anlaşılmakta ve muhacirlerle sıkıntıya düşüldüğü görülmektedir. Örneğin; Drama kaymakamlığına yazılan yazıda geçen ifadeler yukarıda yazdıklarımızı doğrular niteliktedir. Canboyluk kabilesinden

²⁶ A.MKT. NZD;356,46-2,16.Z.1277.

²⁷ A.MKT. NZD;356,42-3,16.Z.1277.

²⁸ A.MKT. NZD;356,42/4.16.Z.1277; A.MKT. NZD 356,46/6.16.Z.1277.

²⁹ A.MKT. NZD;356,46/5.16.Z.1277.

³⁰ A.MKT. NZD; 356,46/5.16.Z.1277.

³¹ A.MKT. DV;200, 46,1-2,21.s.1278.

³² A.MKT. MHM;219,55.08.Za.1277.

³³ A.MKT. NZD;353,21.09.Za.1277.

³⁴ A.MKT.NZD;356,46/1.16.Z.1277;A.MKT.NZD;356,42/4.16.Z.1277.;A.MKT.NZD; 356,46/4-56.16.Z.1277.

³⁵ A.MKT. NZD; 356,46/5.16.Z.1277. Keskin ilçesinde Tatarların yaşadıkları yerler- den birinin adı Polatyurdu adını taşımaktadır. Keskin eskiden Kırşehir'e bağlıdır. Bkz. 1893 Tarihli Ankara Vilayeti Salnamesi, s.295-296; 1889-1890 Tarihli Ankara Vilayeti Salnamesi, s.295.; 1902 Tarihli Ankara Vilayeti Salnamesi, s.238.

³⁶ A.MKT. NZD;469,59,14,1.1277

Turkish Studies

32 hane 101 nüfus ilk önce Drama'ya gitmişlerdir. Fakat iskânlarına dört ay boyunca münasip bir yer bulunamamıştır. Bunun üzerine başlarında bulunan hocaları Nurlu Ali ve diğerleri kabileleriyle birlikte Konya eyaletine bağlı Kırşehir sancağına iskân edilmelerini talep etmişlerdir. Çünkü akrabalarının bir kısmı burada bulunmaktadırlar. Drama'da bulundukları süre içerisinde 4 ay boyunca yevmiyeleri de verilmediğinden dolayı zaruret ve sefaletle düştüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca kendilerinin Drama'dan Kırşehir'e nakledildikleri zaman beher nüfus için 20'şer kuruş verilmesini ve birikmiş 4 aylık yevmiyelerini de talep etmişlerdir³⁷. Muhacirlerin iskân edilmeleriyle görevli olan Vehbi Paşa'nın vefatıyla³⁸ yerine başka birinin atanması için 1 (bir) yılın geçtiğini görmekteyiz. Görülen bu aksaklıklar üzerine yapılan yazışmada geçen Kırşehir'de bulunan muhacirlerin yerleştirilme- diğinden bir an evvel birinin buraya tayin edilerek muhacirlerin yerleştirilmesi istendiği gibi, bunların sefalet içerisinde yaşadıklarının belirtilmesi muhacirlerin iskânı konusunda bir takım sıkıntıların ortaya çıktığı görülmektedir³⁹. Yapılan yazışmalar sonucunda⁴⁰ vefat eden iskân-ı muhacirin memuru Vehbi Paşa'nın yerine 20 Temmuz 1863 tarihinde Miralay İzzetli Salih Bey atanmıştır⁴¹. 18 Haziran 1862 (20. Za.1278) tarihinde muhacirlerden 24 şahsın imzasıyla verilmiş bir dilekçede şu şekilde şikâyetlerinin olduğu da görülmektedir. Nogay muhacirlerinden 1.410 hane Kırşehir'e iskân olunmak üzere Vehbi Paşa tarafından getirilmişlerdir. Getirilen muhacirlerin yerleşmesi için kaza civarında bulunan boş yerlerde binalar inşa edilmesi için muhacirin iskânı azasından Kır Ağa-zade Çelebi Ağa 1.500 kuruş maaşla tayin edilmiştir. Bu şahıs göreve başladıktan sonra kendi menfaatini gözeterek gelen muhacirlere zulm etmektedir. Muhacirler için yaptırmış olduğu binalar layıkıyla yapılmamıştır. Binaların durumu kendisine anlatıldığında muhacirleri tevkif dahi ettirmektedir. Bu problemleri yaşadıkları esnada mevsim kışa denk geldiğinden dolayı muhacirler büsbütün perişan olmuşlardır. Kırşehir'deki iskân müdürü Ali Mazhar Bey, azadan Çelebi Ağa ve kardeşi Hüseyin Efendi'nin kışkırtmalarıyla muhacirlerin yevmiyeleri dahi verilmeyerek daha da perişan duruma düştükleri görülmektedir. Muhacirler, Muhacirin müdürü Ali Mazhar Bey ile görüşmek istediklerinde Çelebi Ağa'nın tahrikleriyle, müdürle görüşmek isteyen muhacirlerin darp edildiklerini görmekteyiz. Eğer böyle giderse, eğer rahatımız sağlanmazsa kabilelerinin büyük çoğunluğunun perişan olmasından dolayı diyar-ı Merzifon taraflarına hanelerini nakledeceklerini belirtmişlerdir⁴².

Osmanlı Devleti'nde bürokrasinin çok ağır işlediğinin bir kanıtı olarak "üç seneden beri bunların emr-i iskânı muhaberesiyle uğraşmakta bulunduğu halde ve henüz buraya atanan iskân memuru..."⁴³ şeklinde devam edip giden belgeden muhacirlerin yerleştirilmesi için üç yıldır yazışmalar yapılmaktadır. Bu geçen süre içerisinde Kırşehir'e yerleştirilen muhacirlerin büyük sıkıntılar içerisinde hayatlarını sürdürdüklerini söyleyebiliriz. Muhacirlerin yaşadıkları olumsuzlukların bir diğeri de Osmanlı sınırları içerisine girerken kazaya uğramış olmalarıdır. Konu ile ilgili olarak belgelerde fazla bir bilgi olmamakla beraber "Nogay muhacirlerinin Canboyluk kabilesinden Hacı İdris takımından olup İstanbul'a (Dersaadet'e) gelirken hava muhalefeti nedeniyle sefineleri kaza-zede olarak doğruca İzmit sancağı dâhilinde Kandıra kazasına çıkmışlardır. Bu kaza-zedeler 15 hane olup toplam 70 nüfusa sahiptirler. Bunlar kendilerinden önce hicret etmiş ve iskân olunmuş olan Kırşehir'deki akrabalarının yanında iskân edilmelerini talep etmişlerdir"⁴⁴. Aynı şekilde yine Canboyluk kabilesinden ve İslam Mirza takımından 33 hane 156

³⁷ A.MKT. DV;200, 46,1-2. 21.S.1278

³⁸ A.MKT. MHM;255,77. 21.Ş.1279

³⁹ A.MKT. MHM;257,100. 28.N.1279

⁴⁰ A.MKT. MHM;255,77, 21.Ş.1279; A.MKT. MHM; 257,100. 28.N.1279

⁴¹ A.MKT. MHM;270.42.1-2-3-4-5. 03.S.1280 (M.20.6. 1863)

⁴² A.MKT. NZD;419, 74./2. 20.Za.1278.

⁴³ A.MKT. MHM;270, 42,1. 03.S.1280.

⁴⁴ A.MKT.UM;467,69.14.L.1277.; A.MKT.UM;469,59. Her ne kadar üzerinde çalışmış olduğumuz belgelerde ölüm olayları bulunmamış ise de göç esnasında ölümlerin olmaması imkansızdır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/1 Winter 2012

nüfus da Kırşehir'deki akrabalarının yanına gitmek istediklerini belirtmişlerdir. İstekleri kabul edilerek Kırşehir'e avdetlerine ve fukara olduklarından dolayı kendilerine yevmiye yarımşar kıyye nan-ı aziz (ekmek) verilmesi, ayrıca ellerinde (yedlerinde) pusula bulunanların ise iskân edilmesi istenmiştir⁴⁵.

Kırşehir'e gönderilen Nogay muhacirlerinin bir kısmı münasip köylere parça parça yerleştirilirken, bunların bir kısmı da Niğde sancağında taksim ve tevzi olunmak üzere gönderilmiş ise de liva-ı mezkûr dâhilinde bulunan Aksaray, Kırşehir, Arapsun, Ürgüp ve Bor kazalarına gönderilmiş iseler de Kırşehir'de bulunanlar köylere yerleştirilmeyi pek kabul etmemişlerdir. Aksaray taraflarına gitmek isteyenler Paşa Dağı taraflarına gitmişlerdir. Bu bölgeye gidenler Nogayların Beksanlı (Yeksanlı) kabilesinden Murat Gazi ve İlyas hocalar cemaatlerine bağı olan gruptur⁴⁶. Bu cemaatlerin kendilerinin ev yapmaya güçleri olmadığını söylemeleri üzerine, üçer beşer köylere yerleştirildikleri gibi toplu bir şekilde de yerleřtirilmişlerdir⁴⁷. Paşa Dağı tarafında Akarca ve Şekerli Pınarı tarafına giden 101 hane Nogay muhacirleri ev yapımı konusunda maddi güçlerinin olmadıklarını belirterek, sefaletten kurtulmaları için 31 hanenin 13 günlük, diğeri 31 hanenin de 1 günlük yevmiyelerinin verilmesini talep etmişlerdir⁴⁸. Muhacirlerin Aksaray'ın Paşa Dağı taraflarına gitmelerini sağılayan Cuma Kış adındaki reisleridir. Bu durum belgede şu şekilde açıklanmaktadır. Canboyluk kabilesinden olup Cuma Kış ile diğeri reisleri "*riyaset-i sabıkalarını kaybetmemek için*" ve iskân konusunda kendi isteklerini kabul ettirmek için aralıklarla Dersaadet'e adam göndermişleridir. Dersaadet'ten gelen kişiler "Paşa Dağı'na azimetimize müsaade-i seniyye oldu diyerek" kabile insanlarını kandırmışlardır. Hatta Dersaadet'e gönderilmiş olan adamları için kendi kabilelerinden 4 bin kuruş alarak ayrıca onların zihinlerini de bulandırmışlardır. Cuma Kış adındaki reisleri kendi isteklerini gerçekleştirmek için kabilesindeki insanların yevmiyelerini devlet verdiğı halde, kendi kabilesinin insanların yevmiye almasını engellediğı gibi iskânı dahi kabul etmeyerek eyalet sınırları içerisinde bulunanları dahi aldatmaktan geri kalmamıştır. Bu problemlerin olduğı tarihlerde Konya eyaleti dâhilinde 15 bine yakın nüfus bulunmaktadır⁴⁹. Ankara mutasarrıfı Nurettin Paşa hazretlerine yazılan yazıda Niğde ve Kırşehir taraflarına yerleştirilen muhacirlerin büyük çoğunluğunun hali perişan olup Yozgat taraflarına gittikleri belirtilerek eğer orada iskân olunmazlar ise geriye dönüşleri daha masraflı olacağından bunların Ankara eyaletinde münasip yerlere yerleştirilmesi istenmektedir⁵⁰. 29.S.1306 (M.4 Kasım 1888)⁵¹ tarihin- de Kafkasya'dan Samsun'a gelip Amasya'ya sevk edilmekte olan muhacirinin en yakın mesafe olarak Ankara ve Yozgat'ta bulunan boş arazilere yerleştirilmesi konusunda Ankara ve Sivas vilayetlerine bildirilmiştir. Gelen muhacirlerin bu bölgelere iskân edilmeleri konusunda iskân memuru Baha Bey'in bu tarafa gönderilmesi üzerine gelen muhacirlerden 607 hanenin Kırşehir'e, 500 hanenin ise Yozgat sancaklarında iskânları tensip olunmuş, ayrıca muhacirlerin iskânları için şehri 1.000 kuruş maaş ile iki memurun görevlendirilmesinin lazım olduğı belirtilmiştir⁵².

Muhacirlere Yapılan Yardımlar

Kırşehir'e yerleştirilen muhacirlerin iskânı konusunda zamanla mesafe alınmıştır. Miralay Salih Bey iskân memuru olarak atanmasından sonra muhacirler için evlerin inşa edilmesi, tarım yapmak için tohumluk, çift yapmak için öküz ve alet-edevatların verilmeye başlandığını

⁴⁵ A.MKT. MHM;219,55. 08.Za.1277.

⁴⁶ Araştırmamız esnasında bu gruba bağı olanların günümüzde de halen orada yaşamakta olduklarını haber aldık

⁴⁷ A.MKT. NZD;46/2. 16.Z.1277

⁴⁸ A.MKT. NZD;356, 46,7. 16.Z.1277

⁴⁹ A.MKT. NZD;356, 46,5, 16.Z.1277.

⁵⁰ A.MKT. UM;554,72, 15.L.1278.

⁵¹ Hicri tarihleri Miladi tarihe çevirirken <http://193.255.138.2/takvim.asp? takvim= 2&gun=29&ay=2&yil=1306> 08.12.2011'den faydalanılmıştır.

⁵² DH. MKT;1560,118. 29.S.1306.

görmekteyiz⁵³. İskân edilen muhacirlere evler yapıp, ziraat yapmaları için tohumluk, alet-edevat ve öküz verildiği halde muhacirlerin bazılarının çift alet-edevatlarını, tohumluk malzemelerini sarf ve itlaf ettikleri, hayvanlarını (öküz) satarak, evlerini yakarak geldikleri memleketlerine geri dönmek arzusunda oldukları gözlenmiştir. Bu tür davranışta bulunanlara karşı “hüsn-ü suretle ve üslûb-ı hakimane” ile bunların durdurulması istenerek askeri tedbirlere başvurulması vurgulanarak, muhacirlerin ziraata ve hirâsete alıştırmaları istenmektedir⁵⁴. Hatta bu konuda muhacirler üzerinde daha etkili olabilmek için Niğde Meclisi azalarından Mehmet Efendi Kırşehir’e gelerek muhacirlerin buldukları yerleri tek tek gezmiş, hepsini deftere yazarak kendilerinin verilmemiş akçelerini verdimiş, öküz ve tohumlukları olmayanlarını de tedarik ederek firar etmelerini engellemeye çalışmıştır. Muhacirlerin başka yerlere gitmemesi için bunların nezdinde gerekli nasihatlerde bulunarak tehditvâri bir şekilde ile durumu kendilerine izah etmiştir⁵⁵. Ayrıca çevrede bulunan Asakir-i Şahane bölükleri de Kırşehir’e gönderilmiştir. Kırşehir’de bulunan muhacirler üzerinde bu kadar iyi niyetli faaliyetler yapıldığı halde, muhacirler arasında Zar Mehmet Hoca ve bazı eşkıyaların taht-ı itaate girmedikleri görülmektedir⁵⁶.

Nogay muhacirlerinden ve Canbay takımından 141 hane nüfusun Kırşehir kazasında Malya Çölü’nde Bağdatlı nam mahalde inşa olunan hanelerde oturmaktadırlar. Ancak Abdülmelik Hoca ve diğerlerinin tahrikleri sonucunda Çiçekdağı taraflarına gitmek gibi arzuları oluştuğunda, bunların başka bir yere nakil edilemeyecekleri kendilerine açıklanmıştır⁵⁷. Belgelerde Malya Çölü’nde yapılan hanelerin miktarı hakkında net bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak genel anlamda örneğin; Kırşehir kazasına gönderilen muhacirlerin iskânları için Vehbi Paşa marifetiyle Malya Çölü’nde 107 hane inşa ettirilmiştir⁵⁸ şeklinde bilgi bulunmaktadır.

Kırşehir’in Malya Çölü’nde muhacirler için hanelerin inşaatı devam ettiği dönemde, Malya Çölü’nde meskûn bulunan Rişvan aşiretinden Hatunoğulları ve Taburoğullarından⁵⁹ Mehmet ve Haydar ağalar ile Alışiroğlu Aşireti’nden Bağdat oğlu Hasan, Terziyanlı Aşireti’nden⁶⁰ Kara Hasan ve Mehmet Ali adındaki şahıslar çevrelerine topladıkları bir takım şahıslarla hane inşaatında çalışan işçileri 3. defa darp ve tard ederek erzaklarını da alıp gittikleri yetmezmiş gibi yapılmış olan evlerden 60 tanesini tamamen yakıp yıkarak hayli zarar verdiklerini görüyoruz⁶¹. Burada yakılıp yıkılan 60 hane evin dışında kaç hane daha yapılmıştır sorusuna bilgi bulunamamıştır.

Sonuç olarak, Nogaylar esas olarak tarihte Deşt-i Kıpçak adı verilen Karadeniz’in kuzeyindeki sahalarda yaşamışlardır. Nogay Ordası ve Nogayların yerleşim alanlarının sınırlarını hayvancılık faaliyeti, hayvan sürüleriyle mevsimlik göç imkânları belirlerdi. XIX. Yüzyıl içinde Nogayların hayatını etkileyen en önemli unsur göç olayıdır. Rus Çarlığı Nogayların göçlerini özellikle teşvik etmiştir. Bunda Nogayların denetiminin güç olması, verimli Nogay arazilerine el konulması gibi sebepler etkili olmuştur 1850’li yılların sonunda Kuban ve Stavropol Nogayları ardından Tavrida (Kırım) Nogayları göç etmeye başlamıştır. 1865’e kadar kitleler halinde sonra da küçük kabilelerle devam eden göçle Anadolu’da Çukurova, Ankara, Konya, Kırşehir ve Sivas gibi yerleşim bölgelerine iskân edilmişlerdir. XX. Yüzyılın içinde sayıları önemli ölçüde azalmış olarak

⁵³ A.MKT. MHM;270, 42,1-2. 03.S.1380.

⁵⁴ A.MKT. MHM;270, 42.3. 03.S.1280.

⁵⁵ A.MKT. MHM;270, 42.4. 03.S.1280. Belgelerde bu durum şu şekilde geçmektedir. “...nesayih-i lüzuma, müessire-i tefehhüm ve ifâdât-ı tehdidât-ı lisânîye...” ile durum kendilerine izah edilmiştir.

⁵⁶ A.MKT. MHM;270, 42.4. 03.S.1280.

⁵⁷ A.MKT. UM;536,29. 27.B.1278.

⁵⁸ A.MKT. UM;547,25. 09.N.1278. ; A.MKT. NZD; 402,84. 25.S.1278.

⁵⁹ Günümüzde Hatunoğlu ve Taburoğlu adında köyler bulunmaktadır.

⁶⁰ Terziyanlı köyü de bulunmaktadır. Alışiroğulları, Torunan (Bahçepınar) köyünde yaşamaktadırlar. İlk TBMM’ye milletvekili göndermişlerdir. Bkz. Ahmet Gündüz; **Türkmen Yurdu Kırşehir (Tarihi, Boyları, Cemaatleri)**, Karam Yay., Çorum, 2006, s. 194-196.

⁶¹ A.MKT. UM;533,97.18.B.1278

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/1 Winter 2012

Rusya'da kısmen toplu bir yerleşim manzarası gösteren Nogayların yaşadığı topraklar 1922'de Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği sınırları içine alınmıřtır⁶². Nogay muhacirlerin Rusya'dan Anadolu'ya gelişleri, yerleşmeleri esnasında kendilerinden ve hkmetten kaynaklanan sorunları olmuştur. Örneğin köylerde iskân edilmek istememişlerdir. nk yeni bir bölgeye gelmişler, yabancılardır. Birbirlerine destek olma açısından toplu halde yaşamak istemişlerdir. Gelen muhacirlere devletin geçimlerini yapmaları için günlük olarak yevmiye verdiği gibi nan-ı aziz de (ekmek) vermektedir. Ayrıca ekip-biçmeye alişmaları için tohumluk, çift-çubuğa sahip olmaları için alet-edavatın yanı sıra öküz de vermektedir. Muhacirlerin kendi aralarında bağlı oldukları hoca lakaplı başkanları bulunmaktadır. Bu hocaların sözleriyle hareket etmektedirler. Hatta yukarıda belirtildiği üzere bu hocaların bazıları buldukları topluluk içerisindeki konumlarını kaybetmemek için muhacirlere devlet tarafından verilen yevmiyelerini ya aldırılmamakta ya da kendisi olarak muhacirleri kışkırtabilmektedir.

Kırşehir'e gelen muhacirlere baktığımızda devletin ve yerleşmekte oldukları/yerleştikleri yerlerde yaşayan halkın bunlara kucak açtığını ve her türlü ihtiyacını karşılamaya alıştikları görülmektedir. Örneğin; "Kırşehir canibine gönderilmiş bulunan 13 hane ashabının bir seneden beri ahali tarafından gördükleri bunca himmet ve muavenet üzerine ayrıca birikmiş yevmiyelerini talep etmelerinin haksızlık olacağı" belirtilmiřtir⁶³. Kırşehir'e gelen muhacirlerin ihtiyaçları kaza ahali tarafından karşılandığı gibi Malya l'nde inşa edilen hanelerinin masrafları dahi Kırşehir'in kaza ve köylerinde oturan ahali tarafından karřılanmıřtır⁶⁴. Yapmış olduğumuz bu araştırmanın sonuçları arasında başka bir konuyu daha tespit etmiş bulunmaktayız. Kırşehir'in ilçelerinden olan Akçakent ile merkezini Çerkez muhacirleri oluşturmaktadır. Ayrıca Kırşehir merkezi ağırlıklı olmak üzere Kırım Tatarlarının da Nogay muhacirleri ile birlikte buraya aynı dönemde geldiklerini, günümüzde "Vali Mithat Saylam İlkretim Okulu"nun bulunduğu mahalleye zamanında Tatar mahallesi adı verildiğini öğrenmiş bulunuyoruz. erkezler ile Kırım Tatarlarının bir kısmı zaman içerisinde ekonomik şartlardan dolayı evre illere özellikle Ankara'ya yerleşmişlerdir. erkezler ve Kırım Tatarları ile ilgili ayrı ayrı araştırmaların yapılması gerekmektedir.

Kırşehir'e yerleştirilmiş olan Nogaylar günümüzde Boztepe ilçesine bağlı Malya Ovası sınırları içerisinde kuyu köyünde (ki nüfusun yarısı=ortalama 250 kişi) Kaman ilçesine bağlı Değirmenözü, Tatık, Nogay Kızıkz, Kırşehir/Akpınar ilçesine bağlı Birecik köyünün bir mahallesi ile Kırıkkale İli Keskin⁶⁵ ilçesine bağlı Polatyurdu köylerinde meskndurlar. Ayrıca bazı köylerde ise perakende yani tek bir aile şeklinde yerleştirilmişlerdir. Örneğin; merkeze bağlı Aşağı Homurlu köyünde olduğu gibi. 60 yaş ve üzerindekiler Türkçenin yanı sıra Tatarcayı bilmektedirler. Yeni yetişen gençler ise Türkçeden başka bir dil bilmemektedirler. Kırşehir'e yerleştirilen Nogay muhacirleri günümüzde içerisinde yaşadıkları toplumla bütünleşmiş bir şekilde uyum içerisinde yaşamaktadırlar.

KAYNAKÇA

A- Arşiv Kaynakları

A.MKT.DV;200,46/1-2,21.s.1278.

A.MKT.DV;200,46/1-2. 21.S.1278

A.MKT.MHM;219,55. 08.Za.1277.

⁶² Mehmet Alparęu; "Nogaylar", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C.XXXIII, İstanbul, 2007, s.202-203.

⁶³ A.MKT. MHM;232,70. 19.S.1278. ; A.MKT. NZD;360.21.1-2. 27.S.1278.

⁶⁴ A.MKT. UM;547,25. 09.N.1278. A.MKT. NZD;402,84. 25.S.1278.

⁶⁵ Keskin ilesi eskiden Kırşehir'e bağlıydı.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/1 Winter 2012

-
- A.MKT.MHM;219,55.08.Za.1277.
A.MKT.MHM;232,70. 19.S.1278.
A.MKT.MHM;232-70,19,s.1278.
A.MKT.MHM;255,77, 21.Ş.1279;
A.MKT.MHM;255,77. 21.Ş.1279
A.MKT.MHM;257,100. 28.N.1279
A.MKT.MHM;270,42/1. 03.S.1280.
A.MKT.MHM;270,42/1-2. 03.S.1380.
A.MKT.MHM;270,42/1-2-3-4-5.
A.MKT.MHM;270,42/3. 03.S.1280.
A.MKT.MHM;270,42/4. 03.S.1280
A.MKT.NZD 356,42/4.16.Z.1277.
A.MKT.NZD 356,46/6.16.Z.1277.
A.MKT.NZD; 356,46/5.16.Z.1277.
A.MKT.NZD; 356,46/5.16.Z.1277.
A.MKT.NZD; 356.46/1.16.Z.1277.
A.MKT.NZD;353,21.09.Za.1277.
A.MKT.NZD;353-21,09.Za.1277.
A.MKT.NZD;356,42/4.16.Z.1277.
A.MKT.NZD;356,46/4-5-6. 16.Z.1277.
A.MKT.NZD;356,46/5, 16.Z.1277.
A.MKT.NZD;356,46/5.16.Z.1277.
A.MKT.NZD;356,46/7. 16.Z.1277
A.MKT.NZD;356-42-3,16.Z.1277.
A.MKT.NZD;356-46-2,16.Z.1277.
A.MKT.NZD;360,21/1-2. 27.S.1278.
A.MKT.NZD;402,84. 25.S. 1278.
A.MKT.NZD;402,84. 25.S.1278.
A.MKT.NZD;419,74/2. 20.Za.1278.
A.MKT.NZD;46/2. 16.Z.1277
A.MKT.NZD;469,59,14,1.1277
A.MKT.UM;467,69. 14.L.1277.
A.MKT.UM;469,59.
A.MKT.UM;533,97.18.B.1278

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/1 Winter 2012

A.MKT.UM;536,29. 27.B.1278.

A.MKT.UM;547,25. 09.N.1278.

A.MKT.UM;547,25. 09.N.1278.

A.MKT.UM;554,72, 15.L.1278.

A.MKT;1560,118. 29.S.1306.

DH.MKT;1560,118. 29.S.1306.

B- Salnameler

1893 Tarihli Ankara Vilayeti Salnamesi, s.295-296;

1889-1890 Tarihli Ankara Vilayeti Salnamesi, s.295.

1902 Tarihli Ankara Vilayeti Salnamesi, s.238.

C- Araştırma ve Tetkik Eserler

ALPARGU, Mehmet;“Nogaylar”, **Türkiye Diyanet Vakfı İşlam Ansiklopedisi**, C.XXXIII, İstanbul, 2007, s.202-203.

ALPARGU, Mehmet; “Dünden Bugüne Kafkasya’da Nogaylar”, **Tarih Boyunca Balkanlardan Kafkaslara Türk Dünyası Semineri**, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırmaları Merkezi, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul,1996.

BAVBEK, Osman; “Nogay Türkleri”, **Türk Kültürü**, Mart 1986, S.275, s.160.

BAYRAKTAR, Hilmi; “Kırım Savaşı Sonrası Adana Eyaleti’ne Yapılan Göç ve İşkânlar” (1853-1861)”, **Bilig**, S.45, Bahar, 2008,s.45-72.

BİCE, Hayati; **Kafkasya’dan Anadolu’ya Göçler**, TDV Yayınları, Ankara,1991.

EREN, Ahmet Cevat; **Türkiye’de Göç ve Göçmen Meseleleri Tanzimat Devri, İlk Kurulan Göçmen Komisyonu, Çıkarılan Tüzükler**, Nurgök Matbaası, İstanbul, 1996.

FİRZOĞLU, Rafik Seferov; “Kırım ve Kafkasya’dan Osmanlı İmparatorluğu’na Göçler”, **Osmanlı**, C.IV,1999,s.687-697.;

GÖZAYDIN, Ethem Terzi; **Kırım: Kırım Türklerinin Yerleşmeleri ve Göçmeleri**, İstanbul,1948.

GÜLLÜDAĞ, Nesrin; “Nogay Türkleri”, **Türkler Ansiklopedisi**, C.XX, 1999, s.557-564.

GÜNDÜZ, Ahmet; **Türkmen Yurdu Kırşehir (Tarihi, Boyları, Cemaatleri)**, Karam Yay. Çorum, 2006.

İNAN, Abdülkadir; “Nogay” , **Türk Ansiklopedisi**, C.XXIV, s. 309.

KARAL, Enver Ziya; **Osmanlı İmparatorluğu’nda İlk Nüfus Sayımı**, Ankara,1997.

Mustafa Nuri Paşa; **Netayicü’l-Vukuat**, (Sadl. Neşet Çağatay), C. I-II, Ankara,1992.

TARIM, Cevat Hakkı; **Kırşehir Tarihi Üzerine Araştırmalar I**, Kırşehir Vilayet Matbaası, 1938.

Turkish Studies

TARIM, Cevat Hakkı; Tarihte **Kırşehir-Gülşehri ve Babailer-Ahiler-Bektaşiler**, 3.Baskı, İstanbul,1948.

TUĞLACI, Pars; **Osmanlı Şehirleri**, İstanbul, 1985.

Yazar Yok; “Kırşehir Madd.”, **Yurt Ansiklopedisi**, C.VII, 1983, s.4909.

D- İnternet Kaynakları

[http://tr.wikipedia.org/wiki/ Cengiz_Han#.C3.87ocuklar.C4.B1](http://tr.wikipedia.org/wiki/Cengiz_Han#.C3.87ocuklar.C4.B1) 16 Şubat 2012.

<http://www.isimsizsevda.com/forum/tarihimiz/nogaylar-nedir-nogaylar-hakkında-bilgi-nogay-tarihi> 30.10.2011.

<http://193.255.138.2/takvim.asp?takvim=2&gun=29&ay=2&yil=1306> 08.12.2011

www.oyderkirsehirliler.org.tr 19.10.2011

<http://www.gozlemci.net/2470-nogay-hanligi.html> 30.10.2011

<http://www.nogay.org.tr/nogaysiyasitarih.asp> 16 Şubat 2012.

EKLER

Nogay muhacirleri ile ilgili belgeler ve fotoğraflar

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/1 Winter 2012

**Kırşehir'de oturan Kırım Tatarlarından
Anıl Mevlüt ÇALIK ve arkadaşı**

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 7/1 Winter 2012*